

RESURGIMENT

June, 1917

30 cents

— INSTITUT MUSICAL —
FONTOVA

Fundat el 15 d'abril de 1904

—

Subvencionat pel Govern Nacional

DIPLOMA D'HONOR
i DUES MEDALLES D'OR
EN LA EXPOSICIO UNIVERSAL DE GANTE (BELGICA)

El més important de la República per sa excel·lent re-
glamentació i eficaç ensenyança musical moderna i el més
acreditat per sa administració model.

CONRAD FONTOVA - LLEÓ FONTOVA

Directors Técnica

JOAN B. LLONCH

Director-Gerent

o o o

CARRER CALLAO, 511, "Secció Central"

Unió Telefónica, 438, Llibertat

Carrer Independencia, 2909

"Secció Sur"

Carrer Rivadavia, 6887

"Secció Flores"

Carrer Echeverría, 2228

"Secció Belgrano"

Exàmens generals per boles numerades

20 sucursals a provincies

RESURGIMENT

Any II

Buenos Aires, juny de 1917

Núm. 11

ARRAN DE LA GRAN FESTA

Ben lluny de la palestra on es debaten els enverinaments de la política, no arribant-li gota de llot que pugui enterbolir la clarícia de la seva acció silenciosa i renovadora, desenrotlla a Catalunya el seu programa d'alta esperitualitat i de patriotisme ben entès, accessible per a tot ésser de parla catalana, una institució democràtica, magnànima d'ideals i generosa de procediments, que s'anomena «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana».

Aquesta corporació, fundada l'any 1898, ha viscut una vida migrada enmig les foguerades patriòtiques que s'han manifestat a Catalunya en tot el que va de segle. El nostre poble, llançat apassionadament en lluites polítiques, no s'ha adonat fins ara de la eficàcia de l'acció lliberadora i de civilitat que desenrotlla l'«Associació Protectora de la Ensenyança Catalana» sense crits ni ostentacions ampuloses.

Els apassionaments partidistes, les actituds violentes, els gestes irats i els punys closos amenaçants, s'han succeït amb una tirallonga d'actes parentament hostils a l'invasor; però aquest foc d'encenalls s'ha apagat, el vent purificador s'ha endut l'última resquícia, i no ha restat res, absolutament, de profit per a nostra patria sofrida, d'eixes explosions sentimentals en aparença. En canvi la obra de la «Protectora», d'una persistència incansable, és obra de construcció, d'efectivitat, obra perdurable i regeneradora.

Per ço dit, nosaltres, que també hem acompanyat el poble pel camí de l'estridència, estridil, — quan no va acompanyada d'una vigorosa acció revolucionària, — que també, en la nostra adolescència, ens hem enardit amb les estrofes de «Els Segadors», que ens hem batut amb la policia que el govern de l'estat manté a Catalunya en constant menaça per la tranquil·litat pública, nosaltres, repetim, assabentats de la esterilitat d'eixes campanyes efímeres, emmenem la nostra acció patriòtica pel camí de la serenitat i de la prudència, adoptant, però, un gest espectant amb respecte a l'enemic que ens assetja per a abusar de la nostra feblesa o mancança de fortitut ideològica.

En la nostra actuació, doncs, no hi cerquem les barroeries d'una acció impremeditada, ans altrament: la persistència serena del batallar per l'acompliment de ço que ens imposem com a deure ineludible: la obtenció de la llibertat de Catalunya sense restriccions humiliants.

Conseqüents amb aquesta norma d'acció patriòtica, posem totes les nostres forces al servei de ço que creiem més pràctic par a arribar al fi proposat.

Així la magnànima «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana» té la virtut de guanyar-se les nostres simpaties amb escreix, i en canvi les enfarjegades oracions parlamentàries dels diputats per Catalunya, clamant pels drets polítics que ens són negats, no ens produeixen altre efecte que el goig efímer del moment. Aquella, amb la seva acció assenyada i persistent, abreuja el dia de la llibertat de la patria, preparant el poble per a gaudir-la amb consciència, i ho fa sense prejudicis ni mires egoistes de partit; i en la actitud dels diputats, hi veiem massa sovint surar la conveniència política de la fracció que pertanyen, i àdhuc, alguna volta, l'interès particular.

Aquí, a l'Argentina, l'«Associació Protectora de la Ensenyança Catalana» desenrotlla, per mitjà d'una Comissió Delegada, una activitat febril per tal de recollir adeptes i sumar forces, qual Comissió es proposa instaurar la «Festa anyal pro Ensenyança Catalana», a l'objecte de que tots els catalans de l'Argentina tinguin participació directa en aquesta obra de reconstrucció nacional empresa per la «Protectora».

Dita Comissió Delegada, que és en la sina de la col·lectivitat catalana l'esperit de la patria clamant amor als seus fills estimats, ens ofereix, per tal d'obtenir la nostra recompensa material, el goig esperitual d'unes hores joioses fruïnt les excelsituts estètiques de les nostres cançons sensitives i les vibracions harmòniques dels mestres de l'art diví.

La nit del 23 de juny ha d'ésser de recordança d'aquelles vetlles tradicionals de la patria; vetlla de sensacions emotives i jocundes.

Als focs que s'alcin triomfalment en els cims més alterosos de Catalunya, fem-hi ajuntar, en tal vetllada, el joc sagrat de nostres pits anhelants, com a penyora de la fe unànima que nia en nostres cors vers un pervindre gloriós i definitiu per Catalunya-Nació.

L'ACADEMIA DE CIENCIES

L'Academia de Ciencies Naturals i Arts de Barcelona és a la península la primera de la seva classe, i fou fundada l'any 1764.

En octubre de 1835 aquesta corporació mateixa obrí la primera càtedra de zoologia que hi ha hagut a la península.

NOTA D'ART

Els que vivim a la República Argentina i éns preocupem de coses d'art, no podem deixar de banda les manifestacions estètiques que acusen una cultura en marxa ascendent i assenyalen un paralelisme altament significatiu entre la mens europea i la mens americana.

Però reduim-nos a la música, tema del qual sempre ens és grat tractar; i dintre de la música, reduim-nos també a un cas particular que hauria pogut servir de font a tota mena de gloses, si l'atenció general dels mestres, crítics i amateurs no's concentrés en el focus del Colón, al voltant del qual papejoneja sense nord.

Aquest cas particular, és el cas d'en Gaito. D'ençà la magistral estrena del seu Quintet per la Sociedad Argentina de Música de Cámara «sancta sanctorum» de la música de cambra a Buenos Aires, dirigida per l'eminent violinista en Lleó Fontova, l'esmentat Quintet ha estat solament motiu de petites converses, minúscules discussions, controvèrsies insignificants, tímids esveraments; s'han barrejat vulgars elogis amb trivials censures. Se n'han dit poques i pobres coses. Adhuc s'ha dit que l'obra no era sinó el conjunt hàbil de troços característicament operístics. Però no hem sentit encara una opinió, una nota que esqueixés el vel de l'indiferentisme: opinió que gosés travessar les glaces de l'usual nihil admirare per a exposar quelcom de fonamentat sobre la importància i el caràcter del Quintet d'en Gaito dintre de la música de cambra.

Ocasió hem tingut d'escoltar algunes vegades aquesta obra interessantíssima; i des les pàgines ben catalanes de RESURGIMENT, volem dir-hi la nostra en homenatge a l'art musical argentí, que s'és enriquit amb una joia els mèrits de la qual creiem que no han estat prou apreciats.

Una breu exposició justificarà, pot-ser, les conclusions que volem estatuir.

La música de cambra, a la qual pertany l'obra d'en Gaito, és un gènere que des la seva iniciació ha evolucionat constantment envers l'extensió i profunditat de les idees, envers la magnitud de les formes. Constantment les imatges sonores d'aquesta art refinada s'han dirigit vers una amplificació anàlega a la que han experimentat totes les arts, i en general tots els productes del pensament humà. Els alvis cada dia són més estrets i de menys fondaria per a contenir les noves corrents que sobreixen. La cambra, santuari de tan excelsa música, se converteix en sala

de grans dimensions: això quan no arriba al propi teatre. Els joiells clàssics de Veracini i Porpora s'han transformat en les esplendors de caràcter simfònic d'un César Franck o d'un Max Reger. En lloc de la línia melòdica pura desenrotllant-se en deliciosos espirals per les cordes del violí, de la viola i del violoncel amb la claror d'una jovenívol aurora, oim avui una música plena i robusta, que no és pas un embrió simfònic sinó una quintaessència, a causa dels efectes, de la polifonia que els timbres de tots els instruments orquestrals constitueixen.

Aquesta evolució és un fet: els fets no poden ésser negats. Els mestres moderns, havien de tornar enrera? Havien d'extrafer la pròpia personalitat, produint pàl·lides imitacions de Haydn, de Mozart, de Beethoven? Obres sense vida, concebudes *a priori*, desenrotllades a la força, exercicis d'alumnes davant els models proposats pel mestre?

Les escoles que més s'han destacat contemporàniament en el conreu de la música de cambra i les que més l'han fet avançar fins ara — l'eslava, l'escandinava, l'alemanya i la francesa — no han hagut de trencar els motlles vells però n'han ideat de nous, o més ben dit: han omplert les velles formes de substància viva, palpitant i humana baix el segell que caracteritza tota art digna de tan nobilíssim nom: el segell de la personalitat, del temperament, de la visió, concepció i desenrotllament d'una idea i d'una forma pròpies nades en l'èxtasi creador, mai en les fórmules del procediment. Les escoles eslava i escandinava han dut a la música de cambra els seus perfums populars i ingenus, els seus delicats i vaporosos refinaments harmònics; l'escola alemanya li ha donat la força simfònica, el moll de les grans concepcions orquestrals, convertint-la en petita però completa contracció de les figuracions armònico-contrapuntístiques de Listz i de Wagner; l'escola francesa, baix l'influència a voltes d'en Franck, — geni nòrdic per excel·lència — a voltes d'en Debussy, — esperit eminentment francès, — ha cercat la bona nova musical en la concentració del concepte wagnerià, en el predomini de l'element rítmic o en la superposició d'acords pertanyents als tons més oposats.

Tot això — amb les corresponents restriccions — ha estat admès d'una faicó general. Però l'esperit humà és rutinari per essència. Admet totes aquestes innovacions, però com que ha caminat massa, vol reposar ans d'hora. Li plau substituir l'antic classicisme per un de nou, aixecant al voltant del darrer muralles xinesques gairebé tan enlairades com les que els nostres prop-passats aixecaren al voltant dels joiells d'un Mozart o Beethoven.

Es un error capdal. La música de cambra — conservem a la d'avui el nom d'origen — és una art lliure, tan lliure que tal volta no té fites, ideològicament parlant. Ningú pot fixar-li fórmules definitives. Ningú li pot dir: d'aquí no passaràs.

Per'xò, en Gaito, com tothom que tingui coses pròpies per a dir, ha arribat a la seva hora justa, donant a la música de cambra una nota nova; l'impressió del *cant humà*, del lirisme que s'expandeix amb inflexions vocals, impressió tan legítima, tan seriosa i tan artística com els efectes d'instruments de corda, de fusta o de metall produïts pel piano baix l'inspiració d'un Beethoven i sobre tot d'un Listz; els de caràcter *vocal* portats al mateix instrument pel geni eminentment líric de Chopin, o els de caràcter orquestral originats per un o dos violins, un violoncel o una viola, quan l'autor *pensava orquestralment*.

El Quintet d'en Gaito produeix, doncs, una impressió lírico-vocal: les magnificències instrumentals que en són el còs, les grans sonoritats que auriolen els seus temes inspirats no són altra cosa sinó ornaments del millor gust, vestidures flotants de l'ànima melòdica que és qui sempre presideix amb posat de noble sobirania.

Analitzar ara l'instrumentació del Quintet, parlar de les seves originals harmonies, dels seus fugats, — basa de tota concepció instrumental — de les seves belleses contrapuntístiques, fóra tasca inútil, essent conegut en Gaito com un mestre autèntic en l'art de la composició musical. Però sí — per més que això sigui retornar als fugats — cal esmentar el meravellós partit que el compositor sab extraure dels temes: el desenrotllament de cada idea melòdica — totes de passional noblesa — dóna lloc a una destriació del concepte a través dels cinc instruments, entre brodats finíssims, transformant-se amb inflexible lògica musical, parlant sempre un llenguatge calte i expressiu, i produint a l'arribar a l'exposició completa del tema, el summum de la sugestió lírica. Els dos primers temps del Quintet — *allegro moderato* i *andante* — són exemples del què hem dit: en el primer, el tema, gairebé fragmentari, però d'impetuosa i elegant construcció, assoleix efectes de sonoritat intensa al pendre la seva forma definitiva; en l'*andante*, el tema, d'una extraordinària delicadesa emocional, iniciant-se suauement en el violí i el piano, reprès i modificat pel quartet i desenrotllant-se després amb tota llibertat mercès a modulacions bellíssimes, constitueix una d'aquelles pàgines musicals que no volen fugir de l'esperit. El darrer temps — *vivo* — és una encertada combinació dels temes anteriors, subjectats a les més originals i clares transformacions.

A causa de l'exposició feta abans, s'ha de regonèixer al mestre Gaito, puix que la crítica musical, ni cap mena de crítica, mereix dit qualificatiu si es redueix solament a un conjunt d'opinions arbitràries amb independència de les lleis estètiques de l'evolució, el dret d'introduir en la música de cambra l'element lírico-vocal, talment com altres autors li han donat caràcter pintoresc, popular, simfònic, temàtic, rítmic, etc. L'obra d'en

Gaito representa un veritable avenç, una ampliació més del concepte que ja tantes evolucions ha experimentat; i per això mereixerà l'aplaudiment de tots aquells que no viuen de grat entre barreres, ni creuen que la música de cambra hagi dit el seu darrer mot. Sortós qui sab afegir quelcom de propi a l'immensa deixa del passat! Pobres dels que no surten dels camins afressats ni volen que els demés ne surtin!

Les ratlles presents les endrecem als cultes lectors de RESURGIMENT, als catalans que sense oblidar l'art de la patria, deuen, vivint a la República Argentina, considerar amb simpatia i estimació tota prova d'avenç artístic donada pels seus fills benemèrits.

JERONI ZANNÉ.

GLOSES FEMENINES

M'haureu esperat endebades, lectores amigues, en el prop-passat nombre de RESURGIMENT! Poc pensava jo que en hores d'escriu-re-vos me trobaria qui sab per quines soletats, en el cor de la Pampa, i que hauria de fer un interèl en les totjust iniciades converses.

No sé passar sense dir-vos quelcom de mon viatge. I us parlaré, encara que lleugerament, de ma emoció al veure, al caient de les tardes, com el sol deixava un rastre més perllongat de llum i el crepuscle se fonia amb un *adeu* suau, sense presses, mentres s'amagava el dia fugint amb ses clarors darrera dels «cerros» plens d'una verdor aspre, i es retallaven en el cel abrandat del ponent les siluetes sorrudes dels «caldéns». La meua ànima s'era meravellada de no veure les eternes, encantades planures que jo sempre havia vist en terra argentina: els camps de blat, la ratlla de l'horitzó aon se juntaven el cel i la terra sempre recta, allargassada, i sols alguna que altra volta interceptada per algun «médano» insignificant. Me semblava que feia un parèntesi en el seguit fins aleshores invariable de ma vida americana.

Jo sentia palpitant sobre aquells «pajonales» d'apariència sedosa i dintre d'aquells boscos de «caldéns» immutables, no sé quin alè de coses passades. Quanta sang vessada entre els terribles i desalentats *indios*, que defensaren llur terra pam a pam, amb la civilització que s'ensenyoria de ses llunyes encontrades! Quina dolor era d'ells, al veure els *hincas* impàvids avançar per les seves solituds i arrencar de l'esplèndida terra el fruit òpim del temerari esforç! No heu llegit mai *Una excursión a los Indios Ranqueles*, de l'escriptor argentí Lucio V. Mansilla? Ell vos parlaria millor que vostra humil conversaire d'aqueixos llocs que s'anomenen Poitabué, és a dir, «atalaia», punt des d'aon s'espiaven els indis i els soldats de la Nació Argentina per a sos fins estratègics. Encara existeix, en gran manera atenuada per l'acció del temps, la cèlebre «zanja» o excavació profunda de

cents de kilòmetres de llargaria, que ajudava als regiments dels fortins a contenir les feres escameses índies, i que fou duta a cap per un home d'origen català: Adolf Alsina.

La memòria, però, que guardo com un tresor, per a fer-vos-en present, és una tendre nota que va captivar-me el cor: era ja en la Pampa conreuada, aon és intens, ja, el treball agrícola, però a no gaires lleugues de les encontrades de Poitabué plenes de boscos i de soletats: en una caseta humil, és a dir, en un *rancho* de teulades de palla, com gairebé ho són totes per allí; però amb un jardinet gemat, aon les plantes, els arbres i les flors daven una nota somrient... una niuada de gent catalana, que tots, es clar, parlaven en català, però amb un accent tan pur, que no semblava que fes anys que havien eixit de la seva vileta de Pineda, de la costa de llevant, de Catalunya! I amb aquella serenor, que parlaven: gens contaminats per la pressió de l'exil! Les cares d'ells eren serenes, fermes; els joves me semblava que havien de saber ballar sardanes; jo me'ls figurava sobre un fons de paisatge català, amb una eina de treball en l'espatlla, vinguent del camp, en un cap al tard d'aquells que embelleixen la nostra somniada terra! Jo m'imaginava camins d'ombres, roses verdes i arsos florits... Una noia, bonica, xamosa, amb una mirada plena d'infinit; amb un somriure que obría delicadament els seus llavis coralins... maca, maca! en l'albor de sa juvenesa; era argentina, ja, però va besar-me, va afalagar-me, amb un dolç parlar en català, que jo no puc dir-vos l'encant que tenia. Tots eren aficionats a la lectura i tenien diversos objectes per a l'estudi de la Geografia, que els era una ciència atraient.

I penso ara, al record d'aquella amorosa família d'un remot indret de la Pampa, en les llars catalanes, incomprensibles, que en aquestes terres se deixen estar i no mantenen la flama sagrada de l'amor a l'esperit altíssim de la terra que ens vegé néixer, per mitjà de la seva excelsa parla. Al quan penso en aqueixes famílies... deixades; no sé si ignorants; que no guarden gelosos el tresor de l'esperit català, del record de Catalunya ben amada... els infiltraria l'amor, punyint-los en son cor, i dient-los que Catalunya és una mare gelosa que no vol fills renegats; per'xò mai deixarà parlar en llengua estrangera a cap fill seu, que no senyali constantment el vetllador accent de nostra gloriosa parla, que no faci sentir la seva veu sagrada, dient: «Es méu, aquest ésser humà!» I s'haurà de regonèixer la fortitut de la seva realesa, ço capdal de la seva poderosa influència fins en els seus fillets extraviats!

Guardeu, amigues, com les antigues vestals, el foc sagrat; guardem entre els nostres més fervents sentiments, el de l'amor a Catalunya. Proclamem-ho ben alt i arreu, amb glòria del nostre cor, que som i serem sempre catalanes, filles amoroses de nostra Patria!

ALIDÉ.

Maria Barrientos, excelsa cantatriu catalana, primera figura lírica del gran teatre Colón d'aquesta capital.

VARIA

Es cosa palesa que'l català, que la llengua talana és mare de totes les llengües, i que, per demostrar-ho, un doctor — Birbaum, si mal no recordem — té publicat un tom amb exemples i dades irrefutables que mostren amb escreix la pompositat magestuosa del nostre idioma. Mes, com en aquesta vall de llàgrimes hom no pot fiar-se de la camisa que porta, i, per altra part, són tan contínues les elucubracions de les *lumbreras* de la *Real Academia*, assentant (?) el juí segons el qual el català no és més que un *dialecto de tantos*, que hom dubtava de si verament tenien raó o no.

Però, com sempre en surten de noves, ja no dubtarem més, puix s'ha demostrat, amb raons científiques i dades filològiques, que la catalana no solament és la llengua-mare de totes les llengües, sinó que exerceix també aquest privilegi maternal amb respecte a la llengua castellana, la mateixa que no sols no la regoneix com a mare sinó que fins li nega el dret d'existència.

Cosas veredes, oh Cid! El senyor marquès de Dosfuentes, secretari de la *Legación Es-*

pañola de Santiago de Xile, en una de ses conferències celebrades a la Universitat de dita capital, formant part d'un cicle patrocinat pel claustre de professors d'aquell centre docent, ha afirmat: *que el castellano no es idioma propio; deriva del catalán, com ramificaciones del gallego.*

Ja ho sabem, doncs, i no volem dubtar-ne: El castellà es una variant del nostre lèxic gloriós. L'imperialisme d'aquest és complet.

Per la boca mor el peix...

El poble argentí commemorarà la data lliberadora del 25 de maig amb unció patriòtica com altres anys, però amb minva de aparositats i de manifestacions patriotes. El bon sentit va afermant-se en les consciències.

Adherint-se a la efemèride gloriosa, les diverses col·lectivitats estrangeres engalanen ses cases amb l'ensenya de llur patria, fent honor a l'argentina que flameja triomfalment.

Enguany hem vist per primera volta des-tant cinc anys ençà que petjàrem terra argentina, la bandera catalana al costat de la d'aquest país, i el nostre cor ha bategat en un frisament de goig; goig efímer perquè ja en l'indret de l'edifici on era enarborada i quan més intensa sentiem la delectança patriòtica, el nostre esguard ha topat amb altra ensenya que ens recorda hores cruels de patiments i de destrucció i ens parla de drets violats i de nacionalitats opreses.

Hem inquirit el perquè d'aquella dualitat exhibida, i la llei inexorable ha ofegat el clam d'indignació que pugnava per a eixir de l'ànima.

Ara sabem perquè els catalans no volen posar bandera en ses residències els dies de festa patria argentina.

Sabiem que alentorn de les belles normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans s'havia produït una dissensió entre l'element intel·lectual de Catalunya; que d'aquestes divergències nasqué una corporació que adoptà el nom de *Academia de la Llengua Catalana*; que els fundadors de l'*Academia* eren persones respectables en tot concepte, escriptors eminents, etc.; que aquests il·lustres senyors, amb tot i la llur sapiència ben regonogada, representaven una exigua minoria del pensament, de les arts, de la ciència, de les lletres i de la política catalana, — força suprema de la nostra esperitualitat, — i que es proposaven oposar a les Normes unes regles ortogràfiques, però ignoravem quin intent els impel·lia a obrar de faiçó tal. Estavem, per tant, a la expectativa.

Avui podríem formular un juí al respecte si la nostra gosadia abastés prou. Optem pel comentari, acompanyant-hi, es clar, la sinceritat de la nostra ànima.

Hem llegit amb deteniment les Regles Ortogràfiques de l'*Academia de la Llengua Catalana*, que ens han estat remeses per aques-

ta, i en l'íntim del nostre ésser hem sentit escarafalls per les dites Regles. No ens hi avenim; no ens hi podriem avenir de cap manera perquè no tenen la virtut d'adaptar-se, com les Normes de l'Institut, al nostre temperament; perquè són unes regles que a la nostra generació no ha estat possible abastar-les — havíem d'haver nascut vint anys abans; — perquè nosaltres som d'aquells

que se n'allunyaven d'eixes regles, per instint propi i evolutiu, perquè abans d'oferir l'Institut les seves Normes, formaven ja part del nostre ésser com a substància incorporada que espera la mà miraculosa que ha de plasmar-la en un motlle definitiu, i l'Institut de Estudis Catalans obrà el miracle amb la seva eficiència i honradesa científica i patriòtica. No és, doncs, que ens declarem re-

fractaris d'aquestes Regles, que tenim a esguard; és que no podem usar-les, — malgrat que el nostre criteri no en fos contrari per raons patriòtiques, — perquè violentariem, de fet, el curs de la ploma. No s'han fet mirant el futur i tinguent el present a esguard les Regles Ortogràfiques de l'Acadèmia de la Llengua Catalana.

PAUL.

ELS ESCRIPTORS DE CATALUNYA

UN JUI A L'OBRA D'EUGENI D'ORS

Es missió nostra el donar a conèixer totes les coses que's refereixen a Catalunya, ja en sentit col·lectiu o individual.

Suara hem honorat les nostres pàgines amb la transcripció fragmentària del juí rotunde, serè i imparcial que li suggerí l'ànima catalana al gran vident uruguaià Rodó, qui na mort deplora el món de les lletres; i avui publicuem aiximateix un elogi a la obra d'un home preclar de nostra patria l'Eugeni d'Ors, — l'eclèctic Xenius de les gloses admirables, — aparegut en la notable revista argentina *El Hogar*, seguit de la traducció dels quatre «Glosaris» de Xenius estudiant el «Martín Fierro», l'obra gaulesca, d'Hernández.

Sols lamentem que's confongui — encar que sigui en comparança — el nom ben català d'Eugeni d'Ors amb el dels escriptors espanyols, puix a nosaltres ens causa el mateix efecte que si es fes la comparança amb escriptors francesos, per exemple. Es un prejuí que convé desarrelar i això incumbeix als mateixos escriptors de Catalunya.

Diu *El Hogar*:

«Eugenio d'Ors es uno de los mejores escritores españoles de hoy, el más sabio, quizá, y más hondo pensador de todos ellos y espíritu en quien plasman de manera preciosa las sugestivas formas del novecentismo. Es artista consumado y filósofo, al mismo tiempo. Artista por su singular posición espiritual, en marcha hacia la serenidad griega; filósofo, no porque haya escrito dos o tres de esas frases que cita el vulgo, o por una actitud de escepticismo ante los problemas de la vida, como los vagabundos; que éstos, no son filósofos. Es filósofo porque ahonda en el pensamiento y piensa con ordenación.»

De fragmentària se resiente aú su obra, sin embargo. La componen cròniques de periòdics, monografies presentades a congressos filosòfics — «La concepció eutròpica del univers», «La vindicació de la memòria», «La fórmula biològica de la lògica», «Religió est libertas», entre altres, — escrits diversos, un llibre sobre la mort de Nonell i el «Glosari» que publica diàriament, desde hace onze anys, en el periòdic barcelonés «La

Veu de Catalunya», con el pseudònim «Xenius». Escritos todos ellos breves, en forma de glosas, porque Eugenio d'Ors no dice sobre las cosas más que aquello preciso, sin retórica, sin frondosidad.

El «Glosari» (un poco desigual, como obra

de todos los días), es hasta ahora su labor más interesante. En él va anotando cotidianamente aquellos sucesos sobresalientes que se dan en el mundo de la civilidad. Ya es la inauguración de una cátedra universitaria, ya el discurso o el acto de un político de nota — Briand, por ejemplo, — ya la publicación de un libro, ya, en fin, la reunión de unos cuantos hombres de ciencia. Muchas veces, los sucesos anotados parecen insignificantes, pero «Xenius», que encuentra en ellos una modalidad apropiada a sus gustos, sabe sacar de ellos hermosas y fecundas reflexiones. «Palpitaciones del tiempo» llama él a sus glosas. Más bien — diríamos nosotros — son palpitaciones de su mismo sentir y su pensar, porque, como apuntamos, el interés de esas palpitaciones está en el aderezo que les pone el autor, antes que el objeto mismo.

Es joven todavía, Eugenio d'Ors. No obstante, su reputación en Europa es ya grande. De su «Glosari» dijo M. Robin, en el «Mercurio de France», que era la «suma de los tiempos modernos».

Henri Bergson, hablando con el mismo «Xenius», dijole un día que su filosofía... y basta con que Bergson haya hablado de la filosofía de «Xenius», para juzgar de la importancia de este autor. En España, aparte los estudios que ha merecido de parte de hombres de valer como Manuel García Morente, Azorín, Unamuno, Diego Ruíz y otros, ejerce gran ascendente espiritual sobre las juventudes.

Pensamos, pues, que, por todo esto, no ha de dejar de interesar la opinión de tan reputada personalidad, sobre nuestro «Martín Fierro», tan discutido. Las glosas que sacamos de «La Veu de Catalunya» y que damos en seguida, traducidas del catalán, traen esa opinión. Son, como se indica en el título, cuatro glosas escritas al devolver un ejemplar del «Martín Fierro» al joven Alberto Cache, hijo del cónsul de la Argentina en Barcelona. En ellas va también, de pasada, en las líneas, acertadísimo juicio sobre Pío Baroja, este novelista que desprecia la sintaxis y a quien no interesa Maeterlinck, que tanto han ensalzado algunos.

J. G. »

PARABOLA DEL PEIX I EL CUC

Als catalans d'Amèrica.

Qui és més «de» una terra — més adherit a una terra — més «fill legítim» de una terra — un cuc o un peix?

A primera vista, sembla que el cuc que us deixa la terra, que s'hi arrossega, que la toca tothora... mentre que els peixos, de vegades es troben en aigües de tan lluny...

Mes, notem com és difícil als ictiòlegs establir la sinonímia en els noms vulgars dels peixos. En rigor, cada especie de peix «només té un nom» per tot arreu. El nom que ha rebut de la seva «patria», de la seva «terra» — de la «cultura», a la qual ell, abnegat, adhereix la seva mateixa raó d'existir. I un peix mediterrani, per exemple, podrà portar tal vegada fins a aigües del Pol, amb el seu còs lleuger, el seu nom intraduable — talment com s'hi portés el gloriós escut que el nostre Almirall ensomnià.

XENIUS.

ELS GREMIS MES ANTICS

Aquestes corporacions arrançades segons provenien llurs ordenances, que daten del segle XIII, són indubtablement les més antigues de la península i d'Europa, puix les ordenances dels gremis de tots els demés punts són molt posteriors a les de Barcelona.

Les dels 48 gremis d'artífexs de Sevilla són del segle XV, les de Toledo dels temps dels Reis Catòlics i de Carles V, les de Granada de l'any 1512, i les de Madrid dels regnats de Felip IV i de Carles II.

NOVA ANTOLOGIA

POETES CATALANS
CONTEMPORANIS

EN ARRIBAR LA PRIMAVERA

Bot el fill dintre el ventre de les mares
a mi m'hi bot la joia de l'amar,
que les pereres ja són totes clares
i ja brilla de flors el pesolar.

La saba puja amunt de les figueres,
amunt dels membres meus la joventut,
que jo he sentit el baf de les faveres
i el codonyer comença a ser pelut.

Els vells ja no estosseguen, les puel·les
el còs avesen a la vesta lleu
i, en sentint dalt el cel les ornelles,
xisclen i, en dança, petgen l'herba breu.

Petja-la, Amada, i xiscla amb tes amigues,
la dança escau al còs encar lleuger,
que qui sab si demà, com les espigues,
te'l sentiràs pesant del fruit primer.

Guaita els sembrats, la sang de les roclles
convida als joves a morí estimant,
et vull fê esposa abans no morin elles;
i quan els segadors arribaran,

vull que et trobin seguida al cap de taula
i que se sentin febles davant teu,
i els cremin les passions a ta paraula
i encomanin la llur ànima a Déu.

Pel temps del batre et vull portar a l'era,
aquella hora serena del matí,
dels cavalls veuràs botre la crinera
i el rodar de les mules sense fi

i el fulgí entre la palla estarrufada
del trill que brilla a la primera llum
i aquells homes d'aquella pell cremada
qui, en sentint-se la febra que els consum,

canten i criden, mig colgats de palla,
i alçant el braç forçut endalt el cel
hi revinclen i hi fan sonar la tralla
que encomana a les besties llur anhel.

I quan encesos de la llum darrera,
nua la testa, el còs en lassitut,
marxaran dalt els carros, deixant l'era
qui romandrà de nou en solitud

i arribin al brançal de nostra porta
que ja els haurem oberta bat a bat,
els baixarà de casa una olor forta
del bon sopar que tu els hauràs parat.

I trobaran la taula ben guarnida,
il·luminada d'una gran claror,
amb estovalla blanca i proveïda
de pa, de vi i de fruita en abundor.

Veuran fulgir la nítida escarola
de l'oli que hi posà la teva mà,
per entre l'odoranta fumerola
del sopar que al bell mig fumejarà.

Tu seràs la més clara de la taula,
sota ta gracia es sentiràn germans
i amb mà poruga i trèmula paraula
et demanaran pa, com uns infants.

I quan te deixaràn, amb prou recança,
en acabada l'hora de sopar,
s'acomiaran amb l'esperança
de poder retornà als temps de vermar.

VENTURA GASSOL.

La ensenyança catalana

«Som la llevor, som el gra;
som l'era nova que vindrà.»

Res més falaguer, per a l'avenir de la patria, que aquesta generació novella que cursa les aules que sosté la benemèrita «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana»; per aital motiu, mai serà prou el concurs que tots els catalans li dedicarem. Els petits infants, que en lloc de conèixer el menyspreu per a la nostra llengua senten per ella la més santa veneració, mai en sa vida deixaràn de usar-la en tots els afers, i esdevindràn uns fermes conresadors i propagadors del verb que és l'ànima de nostra nacionalitat. Com ho digué l'excel·lent poeta, ells són la llevor de la patria futura, els qui viuran els altíssims destins de la Catalunya de l'avenir, conqueridora de les grandeses de un passat gloriós.

Més, podem donar-nos per satisfets contribuint econòmicament, amb més o menys esplendidesa, al sosteniment de la meritíssima institució? Certament que no! Els que vivim en l'exil una vida d'enyor prenyada d'esperances d'un retorn a la patria de nostres amors, hem de procurar, per tots els mitjans possibles, viure en tot hora el moment de la Catalunya que viu les ansies llibertadores, i és precisament la conservació i perfeccionament de nostra parla la base més sòlida per a que, en el jorn feliç que nostres ulls puguin obrir la nostra terra, poguem sentir-nos catalans de còs i d'esperit, sens res que pugui avergonyir-nos, perquè esdevindrà un símptoma axiomàtic, que els qui hauràn conresat amorosament la dolça parla no hauràn quedat enrera en els demés devers que el bon sentir patriòtic ens exigeix.

De l'amor a la parla devem fer-ne un culte. En nostres societats, en nostres converses i en els amicals epistolars, la llengua catalana ha d'ésser la sobirana. El culte a nostra parla deu haver de convertir-se, entre nosaltres, en una perllongació de l'acció que a Catalunya ve exercint la «Protectora».

Quina és la entitat catalana, entre nosaltres, que sosté alguna escola catalana? Estem tan convençuts de lo dolorós de la resposta, que estimem més callar-la. Es, doncs, d'imperiosa necessitat que totes les entitats catalanes, espargides arreu d'aquesta dilatada república, estableixin classes de nostre idioma de la mateixa manera que en sostenen d'estrangers; però cal, també, que no sigui solament una assignatura posada per ostentació d'un patriotisme més o menys sentit, perquè, si mal no recordem, el benemèrit «Casal Català» va obrir uns cursos de llengua catalana, i, per a vergonya de tots, no es veieren concorreguts. Ha d'ésser la voluntat col·lectiva la que ha de crear dites escoles, i moguts tots pel mateix afany, hem de cercar la perfecció i divulgació de l'idioma que parlem. Un dels mitjans més pràctics per a conseguir el perfeccionament esmentat, és l'intercanvi epistolar i la lectura de diaris i obres d'autors catalans. Hem vist a mants amics sostenint correspondència per a perfeccionar-se en varis idiomes, per a col·leccionar targes postals o sagells; però són pocs els qui, per un mitjà tan fàcil i a l'alcanç de tothom, practiquin ço que s'hauria de considerar essencial.

Avui, que nostre idioma ja es pot dir que ha alcançat la unificació que tan necessitava, i que quasi la totalitat d'escriptors, diaris i revistes han adoptat les «Normes» de l'Institut d'Estudis Catalans, — car si alguna excepció existeix la constitueixen elements molt respectables, per cert, però que prompte esdevindràn reliquies històriques, que no han volgut acatar les innovacions de l'avenç que empeny a la Catalunya de nostres dies, — avui, doncs, s'és fet més planer el camí, i cap excusa existeix per a que ningú es resisteixi al conreu de nostra parla.

El jorn que en cap entitat catalana hi manqui una escola netament catalana, que nostres epistolars siguin purament catalans i que el català regni en tots els actes de nostra vida, llavors haurem col·laborat eficaçment a l'obra altament patriòtica de l'«Associació Protectora de la Ensenyança Catalana».

Ajudar pecuniàriament a la digníssima institució, és un deure en el que tots hem de contribuir-hi a mida de nostres forces; però tinguem ben entès que l'altre deure que hem senyalat és el complement d'aqueix, car la mateixa obligació cab als catalans que resideixen en el sinus de la patria, que als que en l'exil formem les branques de l'arbre sagrat. Hem de viure de la mateixa saba per a créixer amb la mateixa fortitut.

Serveixin aquestes ratlles com a ferma adhesió al gran festival artístic que la infadigable Comissió Delegada de Buenos Aires organitza a benefici de la «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana».

LL. SUBIRACHS i CUNILL.

Río IV, maig de 1917.

JOCs FLORALS DE BARCELONA — ANY LIX

El dia 6 del prop-passat mes de maig va celebrar-se, al Palau de la Música Catalana, la tradicional festa de les lletres catalanes.

El Jurat estava compost per la Víctor Català, president; i els senyors Franquesa i Gomis, Manuel Folch i Torres, Llorenç Ribber, pbr.; Josep Gudiol i Cunill, pbr.; Lluís A. Pagès, Manuel Rodríguez Codolà, secretari; i el secretari pel Consistori dels Jocs, senyor Casades i Gramatxes.

La Víctor Català donà lectura al discurs presidencial, que fou acullit amb ovacions en diferents passatges i al final amb grans aplaudiments, essent l'autora molt felicitada.

En la impossibilitat de donar el discurs íntegre, publiquem un fragment del mateix:

«.....»

Amb verb com aqueix que acabo d'enverjar, caldejat d'entusiasme i reverència, us han contat, d'aquí estant, tot el passat de la Patria; han extès amplament, com un tapís meravellós, la seva història davant els vostres ulls. Amb sibilina i persistent entonació, amb accents vibrants i unguits de fè profètica, us han mostrat l'avenir, on resplandia a tot esclat el sol nou, retornat a nostre horitzó després del lapse de foscor de la darrera posta. Entre el passat de meravella i entre la meravella del pervindre, queda, com un punt d'enllaç, com una anella de la cadena interminable, el present, el troç de vida que vivim, concreció essencial de l'ahir, fonament únic del demà. D'aquest present voldria jo dir-vos-en quelcom; d'aquest present que toquem amb les mans i on assentem els peus, d'aquest present que si no és ja èpic, que si no és encara fastuós, és al menys, sòlid i perfectible com un gran bloc de marbre, just a punt preparat per atisar-lo. I voldria dir-ne sense cegueres patriòtiques, sense enlluernaments poètics, sense lirismes ni retòriques; planerament, familiarment, a tall de camperol, de llec que sols sab mirar les coses a la claror del dia, amb llum natural.

Lo que més crida l'atenció d'aquest present al primer cop d'ull, és la seva agitació de formiguer. Tot s'hi mou, tot belluga, tot fermenta, tot hi puja i hi baixa, avença o recula; tot masega per entrar o sortir; tot s'emplaça i es desplaça imparablement, inacabablement amb una volubilitat de devanell o de llençadora. I alhora tot gemega i cruix com en una fàbrica, tot brunz com un gran rusc d'abelles... Els forans que s'acosten queden meravellats. — Què és aqueix enrenou? Què fan, què volen, què demanen aqueixa munió de homes que semblen picats per la taràntula? — es pregunten. I, per més que els hi expliquen, no ho caben d'entendre. Tal faria un viatger que contemplés unes bales a plaça del cim estant d'una muntanya, d'allà on no podés arribar-li el sò de la música. Tampoc ell entendria el perquè dels

salts i contorsions, de les anades i tornades, de les voltes i revoltes, i, no entenent-ho, cal·licaria l'espectacle de vessànic. Més, nosaltres, que la sentim de prop, que la portem a dintre, la música que ens fa moure, prou que ho sabem lo que fem i perquè ens agitem.

Estem bastint la nostra casa nova sobre el sol de l'antiga i, com volem bastir-la amb tota amplitut i senyoriu, tots, qui més, qui menys, som a treballar-hi, a dur-hi el nostre carreu o el nostre gra de sorra, a donar-hi el nostre consell o el nostre cop de mà. I la nostra casa nova, o sia la resurrecció integral de Catalunya, va pujant, pujant, lenta, però segurament, tan segurament que comença a ésser obiradora. En pocs anys hem fet lleuga per ara i l'empenta de la vitalitat catalana és tan ferma, que promet fer miracles si no defallim, si no perdem la virtut de la constància. I és que així com abans no ens acontentàvem, o no'ns hauriem acontentat, de poca cosa, ara, no; ara ens hem fet terriblement freturosos i ho volem tot.

Tal com les organitzacions rudimentaries o incompletes es distingeixen per l'ensenyament o deficiència parcial d'elements essencials, la senyal més clara d'una vitalitat normal, és l'anhel de vida i de vida plena, acabada; de vida civil. Anhelar-la, aquesta vida plena, parlar-ne a tothora, és donar-li estat de possibilitat; és crear-la. D'uns anys en aquesta banda, aquí no's parla d'altra cosa, i com a conseqüència, la vida civil es va creant. Som encar, com he dit, al començament de la tasca, que no serà curta ni exempta de fadiga, però tenim el convenciment de que, ajudant Déu, la portarem gloriosament a terme.

.....»

La poesia premiada amb la «Flor Natural» és «El darrer llop», de la que resultà ésser-ne autor l'Eveli Doria i Bonaplata:

EL DARRER LLOP

Entre alzines de soques verrugoses
el darrer llop s'esmuny esporuguit:
amb la remor de veus, al lluny confoses,
li és arribat de goços el clapit.

Tres jorns que, entre les roques encauada,
caigué la Lloba al seu costat d'un tret...
No hi ha per ell, en tota l'encontrada,
ni lloc segur, ni rabadà distret.

El bosc atapaït de temps enrera
va aclarint-se al rosec de la dextral;
en lloc del corriol i la dreuera,
la blanca estela del camí reial.

Ja no pugen del pla les eugassades
amb sos pollins alegres i arrauxats,
ni troba el corb, en les afraus gebrades,
les rosses dels anyells pernatrencats.

Arreu les neguitoses bladeries
s'escampen, serra amunt, fins al bell cim...
La plana s'és omplerta de masies
i els grans remats s'engrunen com polsim...

Quin temps aquell en que rodant les pletes
amb sos companys de nit, braus i sapats,
a l'obirar del llop les faronetes
fins els goços clapien esverats!

I quan, cobert de neu, baixava al poble
i saltava les tapies del corral
i en el coll del mastí fidel i noble
clavava amb rabia l'encorvat uial...

quin bé de Déu de carn i sang calenta
per esquivar el fret! Quin temps aquell!
Fins la bala, xiulant malevolenta,
semblava fer-se estelles en sa pell.

Ja no té el Llop la cama trescadora
ni l'uial d'anys enrera blanc i fi;
si del goç ramadè el lladruc l'astora,
la remor del fullam el fa tremir:

Tres jorns que per sa gola ressecada,
no ha lliscat el consol d'un engrunall!
Tres jorns que'l lladrugeig de la goçada
retruny en ses orelles com un mall!

Prou hi aniria de bon grat al poble
a demanar perdó de son passat
i lloc segur dintre el corral innoble,
com la bestia més mansa del remat...

Però al poble li couen ses urpades
i, bo o xacrós, el Llop hi és maleït.
De quin gust s'hi farien a pedrades
al veure'l arribar vell i atuit!

Amb quin goig a la plaça hi penjaríen,
dalt d'un pal, el seu còs fet un garbell,
i amb quin braó els mastins s'hi aferrarien
fins a fer-ne tiretes de sa pell!

Així pensava el Llop, cua entre cames,
clapat de broça el pèl llanós i làs,
al fons d'un corriol cobert de rames,
aixecant-se i caient a cada pas.

La boira pels cimals s'atapaïa;
entre grisalles d'or finava el jorn...
i el Llop mandrosament s'escabullia,
sens altra companyia
que un vol de corbs glatint a son entorn.

La senyoreta Marguerida Doria fou proclamada Reina de la Festa.

Obtingué la «Englantina», el doctor Jaume Collell, i la «Viola», en Frederic Rahola, qui és proclamat mestre en gai saber.

Altres premis: J. Roig i Raventós, Girbal Jaume, J. Draper, i R. Torres Vilaró.

Accèssits: Claudi Omar i Barrera, M. Manén i Cisa, F. Agulló i Vidal, A. Martí i Montenys, Felix d'Altamira, A. Canisar, Xavier Carbó, I. Castells, i M. Vilà Dalmau.

INFORMACIÓ GENERAL DE CATALUNYA

Va inaugurar-se oficialment l'Exposició d'Art Francès que han fet al Palau de Belles Arts les tres associacions artístiques de París «Société Nationale des Beaux-Arts», «Société des Artistes Français» i «Salon de Automne», baix el patronat d'una Comissió Municipal de Barcelona.

Les comunicacions oficials que firmava l'alcalde, invitant a la festa, eren escrites en llengua catalana.

Els invitats es reuniren a les oficines del Palau de Belles Arts, i tantost hagué arribat l'Ajuntament s'organitzà el seguici i, precedits per la guardia municipal i macers, pujaren cap a la Sala Reina Regent.

Ocupà la presidència l'alcalde, i a sos costats, en llocs preferents, hi havia els tinents d'alcalde senyors Duràn i Ventosa, Puig i Alfonso, Andreu, Martí i Ventosa i Balañà; els regidors senyors Calderó, Jover, Rogent, Cirera, Llopis, Vila Marieges, Mesa, Pagès, Rocha, Borrull, Gardó i el secretari senyor Planas.

Els diputats provincials senyors Puig i Cadafalch, Bassols, Sansalvador, Argemir, Ysamart, Puig d'Aspre i Ulled. El diputat a Corts senyor Garriga i Massó.

El representant del governador, senyor Die i Mas; el delegat d'Hisenda, senyor Eulate.

Els artistes francesos arribats a Barcelona: MM. Marqueste, esculptor; Bernier i Plumet, arquitectes; Saubès, Le Sidaner i Geo-Weis, pintors. El delegat del ministeri d'Instrucció Pública de França, M. Saglio, i M. Jaulmes, decorador; el diputat català-francès dels Pirineus Orientals, Manuel Brousse; el cònsul de França a Barcelona, M. Gaussen.

Els senyors Foxà, Cabot (E.), Rodríguez Codolà, Cazorro i Pirozzini, de la Junta Autònoma Municipal de Belles Arts.

El marquès d'Allella; l'escultor Clarà; Perpiñá, de la Cambra de Comerç; Roca (J. M.), de l'Ateneu Barcelonès; Massó i Torrens, del Centre Excursionista; Gibert, del Círcol de Sant Lluç; comte de Lavern, de l'Acadèmia de Belles Arts; Fontrodona, de l'Escola de Belles Arts; Marià Fuster, del Círcol Artístic; Lluís Masriera; Verdaguer, de l'Associació de Mestres d'Obres; Ignasi Coll; Gonçal Arnús; Ramón Monegal; Martí Bultó; marquès de Mariano; Audet, cap dels bombers; Ribé, cap de la guardia urbana; Eduard Massó, de l'Atracció de Forasters; Lluís Homs, del Gremi dels argenters; Russell, de l'Institut de les Arts del Llibre, i Alcobé, de l'Acadèmia de Ciències.

I les diferents institucions de la colònia francesa a Barcelona hi estaven representades per MM. Thibaudier, Brussay, Dorgebray, Grissau, Trianes, Mattes.

Hi havia també el president del Centre Català de París, en Pere Balmaña.

El senyor Duràn i Ventosa, de la Comissió Municipal del Patronat de la Exposició, parlant en llengua catalana, recordà que l'Exposició és deguda a la iniciativa dels artistes catalans que, recordant amb agraïment les moltes atencions que deuen als artistes francesos al trobar-se aquests que, per les tristes circumstàncies que travessa llur pàtria, no podien celebrar les festes artístiques anyals acostumades en aquell sumptuós Palau de Belles Arts de París, avui convertit en hostatge i testimoni del valor i heroïsmes de la raça francesa, varen tenir la bella iniciativa de que l'Ajuntament, representació suprema d'aquesta noble ciutat, sempre hospitalària, oferís aquest modest Palau de Belles Arts per a substituir al sumptuós Palau de París.

Avui venim aquí a fer la inauguració oficial, venim a declarar que l'Exposició està en disposició de que el públic de Barcelona i de tot el món pugui venir-hi a admirar el mèrit dels artistes francesos.

M. Saglio, delegat del ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts de França i de les tres Societats Antiques de París, parlant en francès, va pronunciar paraules d'afectuós agraïment envers la ciutat de Barcelona, per la generosa acollida que havia donat a l'art francès.

Mr. Marqueste, representant de la «Société des Artistes Français», va remercier també molt expressivament la franca i generosa hospitalitat que la ciutat de Barcelona havia donat a aquella manifestació de l'art francès.

L'alcalde, marquès d'Olèrdola, parlant en castellà, digué que l'Ajuntament de Barcelona havia acollit amb satisfacció la iniciativa dels nostres artistes de retre un tribut d'hospitalitat obrint les portes d'aquest Palau a les obres que anyalment concorren als tres «Salons» de París, manifestació de la vida artística moderna i a les dels grans mestres presents en aquella sala.

Feu un xardorós elogi de les obres exposades i manifestà agraïment per les frases d'amor pronunciades per M. Saglio i a més el que el ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts i l'Ajuntament de París hagin acceptat la invitació que els havia fet la ciutat de Barcelona, fent aquí una tan bella manifestació d'art.

Donà per inaugurada oficialment l'Exposició i excusà la presència del capità general.

Tot el seguici oficial, precedit per la guardia municipal i macers, visità totes les sales de l'Exposició, mentre la Banda Municipal donava un concert al mig de l'«hall» central.

Els guardies urbans, que vigilen les sales de l'Exposició, estrenaren el nou trajo de pantaló i levita de panyo color blau fosc amb vius vermells, cinturó de pell negra i casc semblant al dels «policemens» anglesos. Es seriós i de bon efecte.

—o— L'Institut d'Estudis Catalans acaba de celebrar la seva tercera festa anyal. Hi assistiren les més altes autoritats dels centres docents i representats de les entitats culturals de Barcelona. En aquesta festa es llegí el veredict del concurs de premis anunciat l'any passat. Resultaren premiats: en Gaspar Brunet, amb un eccèssit de 750 pessetes, autor del «Manual de blanqueig i coloració de les fibres tèxtils»; el Premi de Ciències es repartí a les obres «Energia renaixent», d'en Jesús Maria Bellido, de Saragossa, i «Prova del blau en obstetricia», d'en Josep Roig i Raventós; en Charles Grandó, de la Catalunya Francesa, amb un eccèssit de 300 pessetes al Premi de Filologia, autor de «Monografia del subdialecte perpinyanès»; en Joaquim Serret guanyà el Premi Concurs de Arxius, per la «Ordenació de l'Arxiu de la Seu municipal i notarial de Manresa»; altre premi a en Fidel de Moragas, per l'«Estudi de documents antics de l'Arxiu municipal de Valls»; altre premi a Mossèn Mateu Beti, per la «Ordenació d'alguns arxius de Sant Mateu i de Morella». En el Concurs de Museus guanyaren premis el Museu Episcopal de Vich i el Museu Diocesà de Pau, i una menció el Museu de Solsona.

—o— La diada de Sant Jordi, patró de Catalunya, celebrada en el Palau de la Generalitat Catalana, fou animada com en altres anys. Clogué la festa el president de la entitat «Jove Catalunya», el pulcre poeta pirinenc i Mestre en Gai Saber, en Joàn Maria Guasch, amb paraules d'encoratjament a tots per a seguir treballant en un camp o altre per les aspiracions de Catalunya.

—o— Acabada la cerimònia dels Jocs Florals, celebrats suara a Barcelona, la comitiva oficial, el Jurat, la Reina de la Festa junt amb els autors premiats a més dels socis del Consistori dels Jocs, es traslladaren al Passeig de Sant Joan, al costat mateix de l'Arc de Triomf, a l'objecte de descobrir la estatua d'en Pau Claris, obra de l'escultor Atxé, que ha estat enclavada en el lloc que abans hi havia en Rafel de Casanova.

—o— El setmanari català humorístic, que ha assolit quaranta anys de vida, *L'Esquella de la Torratxa*, amb el número 2.000 celebrà la seva gran edat, publicant tot de records gràfics de la seva carrera periodística, i alguns treballs escollits d'escriptors i dibuixants; el tot fa un nodrit fascicle, abundantment il·lustrat, amb una coberta d'en R. Casas.

—o— La Festa de la Llar, a Sant Feliu de Codines, organitzada per la societat Atracció de Forasters, ha estat molt animada.

—o— L'escultor en Pau Gargallo rebé oficial encàrrec de modelar i construir el monument al gran actor Iscle Soler, qual projecte té ja aprovat el Municipi de Barcelona, compromentent-se a que pugui ésser inaugurat pel pròxim mes d'octubre, quan es celebrin les festes del cinquantenari de la inauguració del Teatre Català al Romea.

—o— *La Falç*, periòdic nacionalista de Pineda, commemorà amb un lonx la primera denuncia que ha sofert.

—o— El pintor sabadellenc, en Joà Vila Cinca, exhibí en el Saló Parés de Barcelona una magnífica col·lecció de teles força estimables.

—o— De magistral pot qualificar-se la conferència llegida pel senyor Pin i Soler, en el saló d'actes del Centre de Lectura de Reus, el que estava ple de gent, entre la qual s'hi veien el president de la Diputació provincial de Tarragona, alguns regidors i distingides damiseles, versant sobre el tema «Antoni Agustí, arquebisbe de Tarragona per allà el segle xv».

—o— El conegut caricaturista J. Grau M., que va obtenir un èxit en l'exposició de ses obres en el Saló Parés, ha guanyat el premi de cincents pessetes que els organitzadors del festival pel Comitè de la Creu Roja de les nacions aliades han concedit per al concurs de cartells anunciadors del dit festival al Turó Park.

—o— Digne final a la vibrant campanya que els nostres compatriotes de l'Alt Empordà realitzaren en les passades eleccions provincials, ha estat la formosíssima festa que varen organitzar a Figueres, la seva bella capital. Un èxit sense precedents en aquella terra de lluites per ideals, fou la diada esplèndida que prepararen, en la qual quedà bellament demostrada la fonda arrel catalanesca que és endinsada en l'entranya viva del poble empordanès.

—o— En Jaume Borràs va donar, en el teatre Nou, la primera representació en el Paral·lel de «Jesús que torna».

—o— Com a complement de la seva festa patronal, l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dòna, feu una esplèndida sessió de dances populars. Les deixebles interpretaren per primera vegada el Ball pla (Pallars), B llet de Déu (Bergadà), Galop de cortesia (Conca de Tremp), Ball de les gitanes (Panedès), Sardana (Empordà), Ball del ciri (Castelltersol), Ball de l'hereu Riera (Pallars i Vallès) i el Ball de Sant Farriol (Pallars). Les nostres dances nacionals, injustament oblidades, reviuràn amb intensitat i esplendiment, mercès al beneïmit Institut de Cultura per a la Dòna.

—o— L'aparició del setmanari humorístic *Cuca Fera* ha constituït, com era d'esperar, un veritable èxit. Havent-se agotat el tiratge inicial, que era de milers d'exemplars, se n'han hagut d'anar fent de nous. La impressió que dóna el primer número del setmanari és la d'un humorisme senyorívol i popular a la vegada, sent el text i els dibuixos d'una alta dignitat i deixant endevinar, a través de l'anònim i del seadònim, prestigioses personalitats del nostre món literari i artístic.

—o— Un miler i mig de joves de tots els indrets de Catalunya s'aplegaren a Valls per a fer un acte de germanor i d'encoratjament. Una organització perfecta facilità la realització del programa que s'havien proposat desenrotllar, i tot el dia la ciutat fou sotsmoguda per una intensa vibració de fè i de sereníssima catalanitat.

—o— Durant l'any passat s'han facilitat 1.179 targes d'admissió a la Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans, contra 930 de l'any 1915. Hi han hagut 24.881 assistències, contra 14.882 en 1915.

—o— Ha començat a publicar-se la *Gazeta Catalana d'Art Dramàtic*, butlletí de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, que patrocinen la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona. Es una publicació mensual, que rebràn i llegiràn amb gust tots els devots del nostre teatre nacional.

—o— Un incendi ha destruït el taller de pirotecnia que en Pau Gasull i Espinós tenia instal·lat al carrer de Sant Sebastià, de Reus. Resultaren morts per l'explosió: el fabricant, sa muller Maria Bofarull i Martí, els obrers Maria Seritjà Roselló, Trinitat Sanjuan Vidal, Teresa Solé (a) Barreta, una filla del fabricant i un tal Joà, del qual s'ignoren els cognoms. La població està consternada per l'horrible catàstrofe.

—o— La Comissió permanent commemoradora de l'Exposició Universal de 1888, de la qual és president d'honor el marquès de Comillas, i efectiu el duc de Solferino, ha tractat de la commemoració del xxix aniversari d'aquell gran certamen internacional, la qual festa ha de celebrar-se el dia 20 de aquest mes.

—o— L'Escola Industrial de Terrassa ha obert els cursos de Pràctic, Perit industrial i d'Enginyer d'indústries tèxtils.

—o— Ha estat exposat al saló Esteva, del Passeig de Gràcia, un exquisit pergami que el poble de Sant Julià de Vilatorrada ha adreçat a l'eminent metge barceloní doctor Jaume Guerra i Estapé, pels rellevants mèrits contrets prop d'aquella població pel distingit metge.

—o— Organitzat per l'Escola Catalana, de Barcelona, s'ha celebrat, a la ciutat de Tàrraga, un festival inàntil digno d'elogis.

—o— L'Escola Catalana d'Art Dramàtic, important institució cultural de la Diputació de Barcelona, organitzà tres sessions públiques en el teatre «Eldorado». Consistiren aquestes en una serie de lliçons públiques o conferències que donà el director de l'Escola, l'Adrià Gual, sobre el tema de «Molière i la farsa dels metges». Il·lustraren aquestes conferències representacions de les obres de l'immortal autor francès «L'amor metge», «El metge per força» i «El malalt imaginari».

—o— En els salons del Centre de Lectura de Valls, s'inaugurà l'exposició de les obres de la Sagrada Família de Barcelona.

—o— Durant l'exercici de 1916, el Banc de Barcelona ha tingut un moviment de caixa de 6.403.417.633.43 pessetes, efectuant cobraments per 3.200.422.509.01 pessetes i pagaments per 3.202.995.124.42 pessetes, amb un terme mig diari de cobraments i pagaments per 21.029.512.43 pessetes. El Banc ha obtingut un profit brut de 3.227.129.88 pessetes, del que descomptats despeses generals, patents, impostos, etc., resultà un profit líquid a repartir de 1.937.161.10 pessetes, de les que destinà 1.925.100 a dividendes, corresponent 27 pessetes per acció.

—o— Al poble de Sant Pere de Riudevitlles el seu Orfeó hi ha donat dugues vetllades que han cridat força l'atenció. Els nois executaren molt bé una sarsucleta, distingint-se el tenor Petro i el baríton Ribas. Anaven habillats amb trajos de l'Edat Mitja.

—o— Ha començat a publicar-se a Barcelona la revista *La Novel·la i el Teatre*. En el primer número apareix publicat un interessant original inèdit del distingit novel·lista Alfons Maseras, titulat «Memories d'un legionari», en que es relaten moments emocionants viscuts en les trinxeres, que porten la sensació de lo que és la brutal lluita europea. Anuncia pel número pròxim un capítol de memories d'en Pompeu Gener.

—o— En el pintoresc poble riberenc, Santa Coloma de Gramanet, i a la sala d'espectacles de la Lliga Regionalista, hi debutà l'Orfeó. Els cants foren acompanyats a piano pel professor senyor Badia i senyoreta Tusell.

—o— En Josep Umbert i Ventura, un feluenc il·lustre benefactor que dotà amb 200.000 pessetes a l'hospital de Sant Feliu de Codines, acaba de morir a Barcelona. Tot el poble en massa assistí a l'enterrament que es feu en el mateix poble de Sant Feliu.

Anècdotes d'en Fontova contades per un séu fill

Altra prova del domini que tenia el gran Fontova de sa flexible fesomia, la puc demostrar en un senzill fet.

A l'estrenar-se la comedia de costums catalanes *Els tres toms*, d'en N. Campmany, giravoltava per son cervell presentar un tipus que representés, de còs enter, un d'aquells carreters de ribera, tipus quasi bé desaparegut avui d'entre la classe baixa de l'obrer de mar.

La casualitat portà a conèixer a l'amo d'una bacallaneria, avui una de les més acreditades del mercat de Sant Josep; li agradà el tipus, i amb dues fitades ne tingué prou. Als pocs jorns s'estrenà *Els tres toms*, i

En Ileb Fontova, en l'«Antoni», de la comedia «Els tres toms» d'en N. Campmany.

amb l'estrena haurieu dit que l'Antoni, bacallaner, s'havia convertit en l'Antoni, carreter de mar que apareix en la obra, vestit amb son característic trajo de rigor en la època. Aquell gec encotillat, aquella petxera blanca sobre qual coll sobreixia aquella rústica fesomia vulgar, amb ses patilles en forma de costelles, i aquella perruca amb rinxols que tan magistralment encaren l'any 1840. Emperò això no és lo principal. El veritable Antoni, sembla que era un home emmotllat amb les antigues costums; és a dir: mai havia volgut fer-se retratar. Ja sabem que entre els antics hi havia molts homes que no s'hi avenien.

Morí. La familia, naturalment, quedà consternada davant d'una pèrdua tan irreparable com és la mort d'un pare; i en mig de tant dolor, els afectava, doblement, la idea de que del pobre mort no els en quedava ni tan sols el consol d'un retrat aon, de tant en tant, poguessin endolcir quelcom sa atribulada situació.

Coneixien a en Fontova; havien estat, durant molts anys, abonats al Romea, i per consegüent coneixien el tipus de *Els tres toms*, que tant els recordava al pare, al marit, al parent.

No titubejaren. Anaren a can Nobas, i, *costi el que costi*, lograren un retrat, que fins avui se conserva en la casa. Ells, sí; ells saben que és en Fontova. Emperò no volen saber-ho. Es el pare, és el marit ara, ja és l'avi... qui sab si ja és el besavi.

De la cura amb que en Fontova tractava sos tipus, s'en saben moltes anècdotes. Emperò hi han detalls tan delicats que fugien de l'ull del més expert observador. Sols nosaltres hi estàvem tan alerta, encar sense volguer els fitavem.

He parlat del *Gat de Mar*, d'en Ferrer i Codina. No haig de parlar de l'obra. Ja fa molts anys que és judicada. Es un drama d'aquells que tenien la virtut d'entretenir al senzill públic del diumenge a la tarda. D'argument de *film*, sabia tenir en gran tensió el sistema nirviós de qui tingués la paciència d'escoltar-lo per enter. Amb tot, no li mancava interès.

Se compon d'un pròleg i tres actes. Del pròleg al primer acte passen vint anys. Al pròleg, en Pigat (en Fontova) representa un jove mariner d'un vaixell negrer. Nostre comediant se presentava amb l'ull esquer tapat. Segons declara en Taló (capità del bastiment negrer), han estat sorpresos per l'Anglès. La lluita se declarava en favor de l'últim, mes en Pigat, ferit i dessagnant-se per una estella del trinquet, corre cap a un canó, i apuntant dret contra una roda del creuer enemic l'enfonsà de certer tret.

Aqueix detall no porta més fi en la obra que allargar amb un *parlament* el curt i poc interessant rol del capità Jaló, qui mor assassinat al final del pròleg, de faicó, que durant el rest del drama no's parla més de dita sorpresa ni de la ferida d'en Pigat.

Naturalment que amb vint anys de la ferida pot molt bé ni quedar-ne rastre, més te nint en compte de que ja ni se'n parla.

Emperò en Fontova estava en tot. Ell degué pensar que una ferida de tanta gravetat i en lloc tan delicat com és un ull, devia quedar-ne rastre per anys que passessin, malgrat no s'en parlés més; i heu's-aquí que al caracteritzar-se per a la continuació dels tres actes restants, no s'oblidava mai de pintar-se, amb tota cura, una cicatrització que atravessava de des del començament de la cella esquerra fins prop del temporal esquer. Pocs, molt pocs, han d'haver-se fixat amb tal detall. Però, què hi fa? Massa s'hi fixava ell, i era dels que deia que en fixant-s'hi ell, s'hi fixava tothom.

Qui no ha vist l'Esquerrà del *Ferrev de tall*? Més de quatre han de recordar-lo encare, interpretat per en Fontova; més amb tot, cap, o quasi cap, deü recordar-se dels

famosos tatuatges que portava en ambdós braços. En un braç hi portava una creu; en l'altre, una àncora rodejada amb dues palmes. A què venien eixos tatuatges? En parla la obra? No. S'oblidava algún cop de pintar-se'ls? Jamai. Allavors, a què venia aqueix *inútil* treball? A la cura, a l'amor amb que tractava sos tipus, que s'els estimava com si fossin fills propis. I si en tenia d'aquests fills! Els engendrava amb molta facilitat. Qualsevol ombra en qualsevol recó, en concebia algún. Fins en trobava en els escrostonats de les parets de les cases velles.

CONRAD FONTOVA.

(Continuarà).

Carles Pedrell, autor de l'òpera «Ardid de amor», estrenada en el teatre Colón, que ha merescut bons elogis del públic selecte i de la crítica.

RESPECTE ALS NAUFRECS

Ningú ignora la bàrbara costum que en la edat mitjana era general en totes les nacions, i que avui se conserva entre els semicafres de Berberia, de robar i de reduir a servitut als infeliços naufrechs als qui les tempestats llançaven a les platges.

Sembla impossible que s'oblidessin fins a tal punt els sentiments d'humanitat en aquells segles en que tanta influència tenia en els esperits la doctrina de Jesucrist.

La primera nació que posà remei a aquests mals fou la catalana, car en l'any 1286 es proibí que en la costa de Catalunya es robés i se prenguessin mercaderies, a títol de naufragi, com se feia per tot arreu.

Pels bells indrets de Catalunya

SITGES

Les noves històriques d'aquesta vila són tan confoses i contradictòries, sobre tot les de la època romana, que més val fer-ne cas omís i deixar per als erudits ço d'aclarir si Sitges era o no la *Subur*, la *Kissa* o *Cissa* o la *Stabulum novum* dels geògrafs antics.

Ni en la època visigòtica, ni durant la dominació dels alarbs, se fa esment per a res de Sitges, i sols a les darreries del segle X i a principis del XI comença a parlar-se del castell de Sitges, que va passar per diverses jurisdiccions fins arribar a ésser del Capítol Catedral de Barcelona, com a representant de la Pia Almoina d'aquella Sèu, a qui la va vendre en Joàn I l'any 1390 per la quantitat de cinquanta cinc mil sous de moneda barcelonesa.

Durant l'alçament de Catalunya contra Felip IV, Sitges va ser sitiada per les tropes castellanques, apoiades per vintiset vaixells i onze galeres, les quals acabaren per entrar-hi a viva força saquejant la vila (setembre de 1649).

En la guerra de Successió, Sitges va seguir la sort de la generalitat de Catalunya; i en la de la Independència va defensar sempre la causa nacional. En la dels Set Anys, aquesta vila va estar sempre al costat dels isabelins; i en la darrera carlinada (gener de 1874) hi van entrar uns quatre mil carlins manats per en Rafel Tristany, Castells i altres capitosts, que van cobrar alguns trimestres de contribució sense fer cap malifeta.

Aquesta vila té de tres a quatre mil habitants, incluint els seus agregats de Vallcarca

Vista general de la població.

Monument al Greco.

La Ribera de Sitges.

i Garraf. Es a la vora del mar, a l'esquerra de la desembocada de la riera de Ribes, al peu de les costes de Garraf. Hi passen el ferrocarril directe de Barcelona a Madrid, que hi té estació, i la carretera de Barcelona a Calafell, i hi acaba la de Igualada per Vilafranca.

La platja de Sitges està habilitada per a l'embarc i desembarc de fruits nacionals i carbó de pedra estranger, i per a l'importació de fusta de castanyer per a barrils i bocois.

La seva industria està representada per fassines d'esperit de vi, fàbriques de licors, gasseoses, vermouth, calçat, gas, capses de cartró i un forn rajoler.

Però el que més fama ha donat a Sitges, és la seva malvasia i el seu moscatell, vins coneguts a tot el món, i més particularment a tota l'Amèrica del Sur.

Famós és «El Cau Ferrat», veritable museu de ferres artístiques de tots els temps, de l'eximi pintor i poeta en Santiago Rusiñol.

Important és la fàbrica de ciment i calçat, hidràulica, de Vallcarca; els famosos cellers de Garraf, obra del genial arquitecte Gaudí, molt dignes d'ésser visitats; i les pedreres de Garraf, d'aon se treuen els blocs pel dic de l'Est del port de Barcelona, havent-se construït un petit port per a facilitar el carregament i transport de dits blocs.

En el terme de Sitges hi ha la renomnada ermita de la Mare de Deu del Vinyet. (L'actual santuari del Vinyet, fet en substitució de l'antic, data de l'any 1733).

El seu terme és montanyós i de clima temperat i sà. Les seves principals cullides consisteixen en blat i vi.

L'estada, prop de la platja de Sitges, de l'estatua del gran pintor d'origen grec, en Domenikos Theotokopulos (El Greco), és una prova evident de la cultura d'aquest poble.

CONCERTS

Societat Argentina de Música de Càmera

Aquesta prestigiosa entitat musical ha donat el segon concert de la present temporada, el que ha constituït un gros èxit.

Amb motiu d'anteriors audicions, ja hem exposat el nostre juí respecte a aquesta meritòria entitat, quin conjunt instrumental ha afirmat en el darrer concert els seus mèrits indiscutibles en el difícil art de la música.

Figuraven en el programa tres obres remarcables: «Sonata op. 13», de Grieg; «Quintet op. 24», de Gaito (estrena); i «Mòbils in Mòbili, quartet op. 42», de nostre compatriota l'eminent violinista i compositor en Joan Manén. La Sonata, de Grieg, per a violí i piano, obtingué una interpretació delicada en extrem, essent els senyors Fontova i Gaito aplaudits amb verdader entusiasme.

Amb veritable interès s'esperava conèixer l'estrena del quintet d'en Gaito, celebrat pianista i compositor argentí, consagrat ja com una de les més rellevants personalitats en el món musical d'aquest país. Els executants d'aquesta novella producció es feren mereixedors als vibrants aplaudiments del públic, per la seva tasca esmerada i pulcre. Així mateix l'autor fou calurosament aplaudit. No comentem els mèrits de la composició d'en Gaito, doncs en altre lloc del present número publiquem un hermós treball que en fa referència, del selecte poeta i erudit musicòleg en Jeroni Zanné.

El quartet d'en Manén, l'inspirat autor d'«Acté», és una de les seves primeres composicions d'aquest gènere de música, revelant-se ja en ella el geni que més tard tots havíem d'admirar. L'obra fou hàbilment interpretada, tractats amb cura tots els detalls, i amb la més perfecta homogeneïtat donaren tots el relleu a les bel·leses de la composició, essent aplaudits els seus interpretadors.

En resum, fou una vetllada per a refermar els prestigis de la Societat Argentina de Música de Càmera, i molt celebrem que, en el seu afany de divulgació de la bella música, ens porcioni el goig d'assaborir les obres de autors de Catalunya que siguin dignes de figurar al costat dels grans mestres.

Carme Aznar - Orfeó Català

La coneguda professora de piano, senyora Carme Aznar de Bas, donà una audició musical, amb el concurs de l'«Orfeó Català», el dia 22 de maig en el «Salón-Teatro».

La nostra compatriota executà, amb pulcritud i dicció clara, la «Sonata op. 31, número 3», del formidable Beethoven, altres obres de Chopin, Larregla i dels nostres compatriotes inoblidables Albeniz i Granados.

L'«Orfeó Català», sota la batuta d'en Josep Vilatobà, assentà prestigis adquirits a força d'amor i d'entusiasme, entonant formoses concepcions de Morera, Bach, Lambert, Mas i Serracant, Freixas, Marcet i Grieg.

Ben merescuts aplaudiments ressonaren per la senyora Aznar i per la massa orfeònica, premiant la llur labor artística.

Institut Musical Fontova

En homenatge a la festa patria argentina, celebrà aquesta prestigiosa entitat la primera audició d'enguany d'iniciació de alumnes.

La festa tingué efecte en la sala d'espectacles «La Argentina», i es vegé plena a vessar de concurrència selecta, prova eloqüent de la importància, cada dia en augment, que mereix al poble argentí la labor altament artística de la entitat que ostenta un nom gloriós per Catalunya.

El programa, quina primera part la integrava obres d'autors argentins, es desenrotllà amb una cura admirable, demostrant tots els alumnes una preparació excel·lent. Esmentarem, com a sobressortints, a la senyoreta Ciancio (A.), Suárez, Maniglia i Schildknecht, i als senyors Costabile i Fontova-Llonch.

El conjunt coral de 150 veus femenines, sota la direcció del mestre Fontova (C.), entonà l'himne argentí i obres de Rogatis i Fontova (C.) amb molt bon acert.

El públic ovacionà llargament als executants i als mestres llurs.

NOTICIES

Nostre il·lustre mestre en nacionalisme, doctor D. Martí i Julià, es troba des de fa temps sofrint d'una cruel dolença.

RESURGIMENT havia adreçat al mestre una fervorosa lletra, interessant-se per la seva salut i ensoms sol·licitant-li la mercè d'un article, i en resposta hem rebut d'un amic íntim del malalt lletres que ens assabenten de la gravetat cada dia creixent en l'estat de l'apòstol del nacionalisme català.

Es per demés avançar com celebraríem un canvi en sentit favorable en la dolença que abat al doctor Martí i Julià.

ooo

S'ha publicat el primer número de *Foc Nou*, corresponent a maig, periòdic portant-veu del «Centre Català» de Montevideo.

Pel seu contingut denota a les clares la lluita ideològica existent adins la entitat que representa, amb respecte a l'apreciació del moment actual de Catalunya, puix mentre en la part en català s'hi veu una fè en l'avenir de Catalunya i un patriotisme sense màcula, la part castellana està escrita sense ànima i amb gens de sinceritat.

Aquesta dualitat d'idioma en la redacció d'un periòdic és petulància quan, altrament del cas de *Foc Nou*, la raó no topa amb dificultats i els sentiments poden palesar-se ben lliurement. Amb tot, creiem que en *Foc Nou* la raó s'imposarà per damunt la força i el títol del periòdic respondrà al què d'ell s'espera.

Agraim ses frases i establím el canvi.

ooo

Del pulquèrrim escriptor català i notable poeta Miquel de Palol, RESURGIMENT ha merescut un juí encoratjador per la seva labor patriòtica fonament nacionalista.

Eixes manifestacions espontànies i xardoroses d'homes com l'autor de «Camí de llum», serveixen per a estimular els nostres entusiasmes en pro de l'ideal que ens emmena.

La nostra regoneixença no té límits.

ooo

Aquests dies ens hem vist honorats amb la visita de la distingida escriptora catalana, col·laboradora dilecta en les tasques de RESURGIMENT, senyora Gracieta B. de Llorens i del seu espòs l'entusiasta nacionalista en Joan J. Llorens, quins han sojornat a Buenos Aires una breu temporada.

Les hores passades en delitoses converses patriòtiques i d'alta esperitualitat, amb amics tan nobilíssims com són els esposos Llorens, resten per sempre adherides a la pensa.

ooo

L'excel·lent cantatriu catalana Maria Barrientos, que ha de pendre part, com en anteriors temporades, en les representacions d'òpera del teatre Colón, ha arribat de New York a aquesta capital després d'un viatge accidentat.

Benvinguda sigui la senyora Barrientos en aquesta terra argentina que tant se l'aprecia.

ooo

Del notabilíssim pintor català F. P. Colom hem rebut el catàleg de ses obres exposades en el *Salao Nobre* de Río de Janeiro, durant el prop·passat mes de maig.

Agraim molt al senyor Colom la deferència tinguda amb nosaltres, així com l'endrecia amb que ens ha obsequiat.

ooo

Ha deixat la direcció de l'«Orfeó Català», amb caràcter interí, el mestre en Josep Vilatobà, qui s'ha vist precisat a traslladar-se per un temps a Salta. Mentrestant s'ha encarregat la direcció del mateix al senyor Rafel Genescà.

ooo

Novament han quedat inaugurades en el local de l'«Orfeó Català», les classes gratuïtes de solfeig, piano i teoria musical, les quals es veuen molt concorregudes.

ooo

El mes passat havia de publicar-se a Barcelona el primer número d'un setmanari satíric nacionalista titulat *Cuca Fera*, que per la seva tònica i fesomia — diu la comunicació que ens ha estat adreçada — ve a continuar les gestes de *Cu-cut!* (primera època), que tant va treballar per al catalanisme.

En ell col·laboraran les més prestigioses firmes de la intel·lectualitat catalana i serà il·lustrat pels millors dibuixants.

Cuca Fera és la primera de les publicacions que per a expandiment del nacionalisme català es proposa editar una poderosa empresa que, amb el nom de «Editorial Catalana», s'ha fundat a la capital de Catalunya.

Associació Protectora de la Ensenyança Catalana

Responent amb fervor patriòtic a la crida de la «Protectora», els catalans d'Amèrica s'acoblen en nuclis numerosos per tal de contribuir, amb el llur esforç pecuniari a l'acció dignificadora que aquella desenrotlla per a l'ensenyança catalana.

La realitat més sorprenent sobrepassa el nostre optimisme amb respecte als nostres germans de pàtria que en aquestes terres estranyes enyoren Catalunya. I és que tots els catalans conscients de llurs deures patriòtics, s'adonen de la importància que té per la reivindicació de la llibertat nacional catalana, la obra magna de l'«Associació Protectora de la Ensenyança Catalana».

La sotscripció iniciada en les pàgines de RESURGIMENT va en augment, i no-res-menys noves Comissions Delegades es constitueixen sumant forces per l'obra capdal a realitzar.

A Santiago de Xile s'han elegit, per a representar l'Associació en aquella capital, els prestigiosos nacionalistes senyors Francesc Godó, president; F. Cabré, tresorer; i Enric Pla, secretari.

No-res-menys, ha quedat constituïda a Montevideo la Comissió Delegada tal com anunciarem en el número anterior.

Composen la Comissió els senyors: Adolf Gamundi, president; P. Noguera, tresorer; i Enric de Mur, secretari.

El foc de patriotisme que abranda el pit de joves dels fervents nacionalistes elegits per a iniciar les tasques de les noves Comissions Delegades, fa esperar un resultat ben fruitós per l'ensenyament català.

Per l'Ensenyança Catalana

Suma anterior.....	\$ 45.—
Joàn J. Llorens.....	» 10.—
Pere Ripoll i Oliva.....	» 1.—
J. Julià i Augé.....	» 1.—
Maria Montiel (espanyola).....	» 1.—
Julia Lòpez (argentina).....	» 1.—
Total.....	\$ 59.—

DE L'IDIOMA

El plural de *índex*, s'escriu *índexs*.

S'escriu *absolent*, el gerundi del verb irregular «absoldre»; *absolvent* i *absolgent* són incorrectes.

El nom de pila, en llengua castellana, *Lupo*, es tradueix en català *Llop*.

No s'ha de confondre *polacres* per *polaques*. *Polacra* significa certa embarcació, i *polaca* la bòta o botina, així nomenada per portar son origen de Polònia. I seria més correcte nomenar-la *polonesa*.

Manar (català) significa en llengua castellana *mandar*; i *manar* (castellà) significa en llengua catalana *rajar*.

FESTIVAL PRO ENSENYANÇA CATALANA

que es celebrarà el dia 23 de Juny, revetlla de Sant Joan, en el saló d'espectacles «La Argentina», Rodríguez Peña, 361.

A les 9 de la vetlla

PROGRAMA

PRIMERA PART

- a) Clavé *Les flors de maig.*
b) Otto *Serenata.*
Chors a veus mixtes, per l'ORFEO CATALÀ.
- a) Albeniz *Serenata.*
b) Schumann - Silva ... *Tema amb variacions,*
per a piano, per la senyoreta LYDIA SCHILDKNECHT.
- a) Fauré *Elegie.*
b) Saint - Saens *Allegro appassionato,*
per a violoncel i piano, pel senyor RAMÓN VILACLARA i senyoreta LETICIA CIANCIO.
- a) Freixas *Bes desitjat.*
b) Bach *Motet op. 102.*
c) Morera *Primavera eterna.*
Chors a veus mixtes, per l'ORFEO CATALÀ.

SEGONA PART

- a) Mas i Serracant ... *La filadora.*
b) Marcet *La mare.*
Chors a veus mixtes, per l'ORFEO CATALÀ.
- a) Granados *Villanesca.*
b) Listz *Rapsodia XII,*
per a piano, per la senyoreta LETICIA CIANCIO.
- a) Schumann *Reverie.*
b) Hauser *Rapsodia húngara,*
per a violí y piano, pel senyor LLEÓ FONTOVA i la senyoreta MARIA FONTOVA i MIRÓ.
- a) Vives *La filla del marxant.*
b) Morera *L'Empordá.*
Chors a veus mixtes, per l'ORFEO CATALÀ.

La direcció de l'ORFEO CATALA, estarà a carrec del senyor RAFEL GENESCA.

El piano PLEYEL cedit generosament per la casa OBLIGLIO e HIJOS.

PREUS

De les files 1. ^a a 4. ^a	\$ 2.—
Altres files	» 1.50
Galeria	» 1.—

Als nostres amics i llegidors, als catalans tots, recomanem especialment concurri al FESTIVAL PRO ENSENYANCA CATALANA. Compliran amb un deure patriòtic, fruiràn les excel·lències artístiques del programa i contribuiràn a una obra d'alta espiritualitat.

Per la cultura del nostre poble, no hi falteu, catalans!

CORRESPONSALS DE "RESURGIMENT"

Baïa Blanca: J. Julià i Augé, Elsegood,
218 (Ingeniero White).

Concordia (Entre Ríos): Artur Ríos.

Córdoba: J. Samper Martín, Alvear, 259.

La Paz (Entre Ríos): Baldomer Mon-
guet.

Mendoza: Joan Cucurella, Salta, 1739.

Maipú (Mendoza): Francesc Cadefau.

Paraná: Salvador Llensa, Salta, 76.

Paso de los Libres (Corrientes): Joàn Ra-
ventós.

Río IV (Córdoba): Lluçia Subirachs i Cunill.

Rosario: Salvador Martín, Passatge Sa-
guier, 332.

San Juan: Pere Palmés, Jujuy, 675.

San Martín (Mendoza): Josep S. Esteve.

Asunción (Paraguay): Ramón Sol, 15 agos-
to, 477.

Montevideo: Enric de Mur, Cerrito, 433.

Iquique (Xile): Emili Batlle i Saqués, Ca-
silla 196.

HOSTATGE
DE
EUGENI ESTORCH BATLLE

Llits, des de \$ 0.60 — Comoditats per a famílies i passatgers.

PREUS ECONOMICS

CHILE, 838 — Buenos Aires

Sucursal: TACUARI, 619

Confitería Catalana "EL CRISTAL"
de **JAUME ROQUETA**

Especialitat en Fonts i Ramellets per a Casaments i Bateigs,
Tortells, Braços de gitano, Biscuits de la reina, Neules,
— Turrons, Panellets, i altres pastes a la catalana. —

Bernardo de Irigoyen, 1102 i Humberto I, 1000

Unió Telef., 1486 (Buen Orden) — **BUENOS AIRES**

FORN i CONFITERIA
DE
MIQUEL VILA i Companyia

Especialitat en pastes a la catalana. Tortells, panallets, braços
de gitano i *palos de Jacop*. Coques de llardons, pinyons, etc.

RIVADAVIA, 1317 — U. Telef., 5209 (Llibertat)

MATALAÇOS a l'estil catalá
(REFORMA i VENDA)

Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
ENCARRECS PER CARTA O PERSONALMENT

D. VALLBONA - DIRECTORIO, 88

Coop. Telef., 329 (Oest) **BUENOS AIRES**

Prefereixin sempre OLIS, VINS i CONSERVES
"EL CAP BERNAT"

Marca registrada dels magatzems "LA SIN BOMBO"

Si procureu comprar bé i estalviar, visiteu les cases
"La Sin Bombo" de FRANCESC TORT, aon, després de
que tots els articles augmenten, "La Sin Bombo" manté
antics i ventatjosos preus, ells els comprobareu en el
catàleg detallat; i amb motiu de les noves cases, ofereix
el 2 0/0 de descompte a tota compra, qualsevolga que

sigui. L'antigó de la casa fa que'l públic conegui dits articles, quin pes i mesura són
exactes. Expendeix a totarreu i sens recárrec.

Demaneu oli "EL CAP BERNAT", el millor de tots.

Sempre gran assortit de Conserves PEDREROL i MIR, a preus de l'engrós.

RIVADAVIA, 3929. -- Sucursal: PICHINCHA, 180. -- Buenos Aires

COMPRAN EN LES CASES FRANCESC TORT, NO SON ENGANYATS

LLIBRERÍA, PAPERERÍA, IMPREMTA, ENQUADERNACIÓ

A. SOLER

CANGALLO, 828 - Buenos Aires - U. Telef. 3323 (Llibertat)

TARGETES DE VISITA, CLASSE FINA, A UN PESSO EL CENT

CATÀLEG DE LLIBRES EN CATALÀ

BALAGUER. — Don Joan de Serrallonga	\$ 1.40	Rel i Monjo	\$ 1.40	Cors de dona	\$ 0.70
BURGAS. — Fruit d'amor	\$ 1.40	La sala d'espera	\$ 0.70	El daltabaix	\$ 0.70
Vidamor	\$ 0.70	Sainet trist	\$ 1.40	Dol d'allvio	\$ 0.70
CAPELLA, J. — Llibre del dolor	\$ 2.—	Titaina	\$ 0.70	Glosari	\$ 0.70
CARNER, J. — Els fruits saborosos	\$ 0.70	MARAGALL. — Obres completes, 5 toms, tela	\$ 17.50	La intel·lectual	\$ 0.70
Floretes de Sant Francesc	\$ 1.—	MARINEL-LO, M. — Contes	\$ 0.70	L'alegria que passa	\$ 0.70
El llibre dels poetes	\$ 2.—	MARTINEZ SIERRA. — La fita de Neuilly	\$ 0.70	L'Hereu Escampa	\$ 0.70
La malvestat d'Orlana	\$ 1.40	MASERAS, A. — Contes fatídics	\$ 2.—	La llei d'herencia	\$ 0.70
Monjoles	\$ 3.50	MESTRES, A. — Croquis ciutadans	\$ 2.—	Llibertat	\$ 0.70
La paraula en el vent	\$ 4.20	Estuuet de Sant Martí	\$ 0.70	El malalt crònic	\$ 0.70
Auques i ventalls	\$ 1.40	Mondlegs	\$ 1.40	La «Merlenda» fraternal	\$ 0.70
COSTA I LLOBERA. — Poesies	\$ 5.50	La Perera	\$ 1.40	El pintor de miracles	\$ 0.70
DAUDET, E. — En Tartarin als Alps	\$ 0.70	Pierrot lladre	\$ 0.70	El Redemptor	\$ 0.70
Port Tarascó	\$ 0.70	La rondalla de l'amor	\$ 0.70	El teatre per dins	\$ 0.70
De quan les besties parlaven, 2. ^a	\$ 0.70	PIU DE SANCT GVIUS, Fra Tellu. — Los Cent Conceyls del Conceyl de Cent	\$ 0.70	El titella pròdig	\$ 0.70
FUENTES, E. — Aplec	\$ 2.—	ROVIRA I VIRGILI. — Historia dels moviments nacionalistes. 1. ^a , 2. ^a i 3. ^a part, 3 toms	\$ 4.20	La Verge del mar	\$ 0.70
Estudis	\$ 2.—	RUSINOL. — El català de La Mancha	\$ 0.70	TORRAS I BAGES. — Obres completes	\$ 31.50
Prosa	\$ 2.—	Aucells de país	\$ 0.70	TURULL, PAU M. — "Remembrances"	\$ 1.75
GUIMERA, A. — Alguna que corre	\$ 1.40			Poesies	\$ 1.75
La Baldirona	\$ 0.70			VERDAGUER, J. — Obres completes, 7 toms, enquadernació de luxe	—
El camí del Sol	\$ 1.40			Geografia General de Catalunya, 5 toms, enquadernació de luxe	—
Les monges de Sant Aymàn	\$ 1.40				
Mossén Janot	\$ 1.40				

Reversament

REVISTA MESAL CATALANA
de literatura, arts, ciències i política.
= Informació general de Catalunya =

Redacció: Mèxico, 1354

Administració:

Cangallo, 828, llibreria
Unió Telef., 3323 (Llibertat)

Condicions d'abonament:

Semestre..... \$ 2.—
Any..... „ 4.—
Número solt..... „ 0.30
Cooperador (mesal) „ 1.—

OLIS Si volen menjar oli absolutament pur d'oliva, provin el de la casa GRAU i MARTINEZ, de Tortosa, que amb tota seguretat l'adoptaran.

Llauna petita..... \$ 1.60 Llauna de 10 kg..... \$ 18.—
 " mitjana..... „ 3.10 El litre..... „ 1.75
 " de 4 kg..... „ 7.50 **ABSOLUTAMENT PUR**

Savó de oli d'oliva, de Reus, a pessos 1.40 el kilogram

Unic concessionari: LLUIS CIURANA

VENDES A L'ENGROS i A LA MENUDA

C. PELLEGRINI, 860 — U. Telef. 2723, Juncal
BUENOS AIRES

CASES CATALANES RECOMANABLES

PENSIÓ «FONT», Moreno, 552. — Peces amb mobles, totes les comoditats, a preus moderats.

PENSIÓ CATALANA, Rivadavia, 1319. — Cuina verdaderament a la catalana. Menjars com de família. Habitacions clares i ventilades. Servei esmerat. Preus reduïts.

“LA PROVEIDORA CATALANA”. — Elaboració de butifarres de totes menes, sobrassada i llonganices de Vich. Especialitats de la casa: Salsitges i butifarra de faves a la catalana
Mercat San Telmo, Uocs 51 i 52.